זו דברי ר"מ אבל חכמים אומרים אפילו לא כתב אלא לשם סנטר שבעיר הרי זו מגורשת ההוא גיטא דהוה כתיב ביה לשם איסטנדרא דבשכר שלחה רב נחמן בר רב חסדא לקמיה [א]דרבה כי האי גוונא מאי שלח ליה בהא אפילו ר"מ מודי מאי טעמא מאותה מלכות הוא ומאי שנא מסנטר שבעיר התם זילא להו מילתא הכא שביחא להו מילתא אמר ר' אבא אמר רב הונא אמר רב זו דברי ר"מ אבל חכמים אומרים הולד כשר ומודים חכמים לר"מ שאם שינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה שהולד ממזר אמר רב אשי אף אנן נמי תנינא שינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה הא מאן קתני לה אילימא ר"מ ליערבינהו וליתנינהו אלא ש"מ רבנן ש"מ: [א]כל עריות שאמרו כו': [ב]נישאו אין זינו לא לימא תיהוי תיובתא דרב המנונא [ג]דאמר רב המנונא שומרת יבם שזינתה אסורה ליבמה לא נישאו וה"ה לזינו והאי דקתני נישאו [ט] [ג]לישנא מעליא נקט ואיכא דאמרי נישאו וה"ה לזינו לימא מסייע ליה לרב המנונא דא"ר המנונא שומרת יבם שזינתה אסורה ליבמה לא נישאו דווקא משום דמיחלפא באשה שהלך בעלה למדינת הים: הכונס את יבמתו כו': וצריכא דאי אשמעינן בהך קמייתא משום דלא איקיים מצות יבום אבל הכא דאיקיים מצות יבום אימא לא ואי אשמעי' הכא משום דקא רמיא קמיה אבל התם דלא רמיא קמיה אימא לא צריכא: כתב הסופר וטעה ונתן גט לאשה ושובר וכו' ר"א אומר אם לאלתר יצא וכו': היכי דמי לאלתר והיכי דמי לאחר זמן אמר רב יהודה אמר שמואל כל זמן שיושבין ועסוקין באותו ענין זהו לאלתר עמדו זהו לאחר זמן ורב אדא בר אהבה אמר [ג]לא נישאת זהו לאלתר [ד]נישאת זהו לאחר זמן תנן לא כל הימנו מן הראשון לאבד זכותו של שני בשלמא לרב אדא בר אהבה היינו דקתני שני אלא לשמואל מאי שני

זכות

זו דברי ר"מ. דגט נפסל משום שלום מלכות: **סנטר.** מפרש בבבא בתרא (דף סח.) בר מחווניא זקן הממונה להיות בקי בנחלת גבול שדה כל איש ואיש: **איסטנדרא דבשכר.** שלטון של בשכר עבדו של מלך: **ומאי שנא מסנטר דעיר.** דשמעינן לר"מ דפליג: **זילא להו מילתא.** שאין שולטנות גרועה מזו ובושת הוא למלך שנזכר זה והניחו כל שאר משרתיו: **שביחא.** לפי ששולטנותו חשובה: **הולד כשר.** אשלום מלכות קאי: **ליערבינהו וליתנינהו.** בהדי משנה שם [ה] מלכות דחד פסולא הוא: **זינו לא.** אינה אסורה להתייבם דנישאו חמור שמא יאמרו חלץ לה וניסת וחזר לכונסה משנתגרשה והוה ליה נושא את חלוצתו דקם ליה [ו]בלא יבנה: **דמיחלפא באשה שהלך בעלה למדינת הים.** ובאו ואמרו לה מת בעליך וניסת דאסרינן לה למיהדר ואע"פ שבאונס משום שמא יאמרו גירש ראשון ונשא זה וחזר הראשון והחזירה לאחר גירושי שני ונמצא מחזיר גרושתו משניסת הכי נמי אמרי' הכא שמא יאמרו חלץ זה ונשא זה כו' אבל זנות לית ליה קלא כולי האי ומידע ידעי דפריצותא הואי ולא חשדי לה בחלוצה: **דלא אקיים מצות יבום.** שע"י הערוה ניסאת הצרה לשוק הילכך כי אגלאי דלאו צרת ערוה הואי קנסינן לה משום דלא המתינה ואסרינן לה איבם: **אבל.** סיפא דאיקיים מצות יבום כשניסת זו לשוק ע"י שנתיבמה צרתה אימא תו לא הוה לה לאמתוני ולא נקנסה: **ואי.** תנא סיפא משום דרמיא קמיה שתיהן נפלו תחילה להתייבם כאחת וכשנתייבמה האחת קודם שתביא שתי שערות היה לה לצרתה להמתין עד שתראה שיהו יבומי חברתה כשרין דכיון דאתרמאי קמיה צריכה לצאת מידי זיקתו ביבומין ודאין: **אבל.** צרת ערוה מתחילת נפילתן היתה הצרה הזו סבורה דלא רמיא קמיה ליבום שהרי הערוה מוציאתה מידי זיקתו הילכך לא הוה לה לאסוקי אדעתה ולאמתוני שמא תמצא הערוה איילונית הואיל ומסולקת היא ממנו לא מסקא אדעתה ולא ליקנסה מלהתייבם ומליטול כתובה דהא אנוסה היא קא משמע לן: **באותו ענין.** בדברי גירושיה:

זכות

זו דברי ר"מ אבל חכמים אומרים הולד כשר. פי' בקונט' דאשלום מלכות קאי וקשה לר"ת דא"כ פליגי אדרב יהודה אמר שמואל דלעיל דאמר אבל חכמים אומרים אפי' לא כתב אלא לשם סנטר שבעיר הרי זו מגורשת דמשמע מגורשת ותינשא לכתחילה אע"פ שלא נכתב לשם מלכות [א] א"כ היאך אנו כותבין בגיטין לבריאת עולם הא קיי"ל כרב באיסורי ולדידיה אסור לגרש בו לכתחילה ולספרים דגרסי לעיל אמר רב יהודה אמר רב קשה דרב אדרב ונצטרך לומר דאמוראי נינהו אליבא דרב ואומר הרב רבי אלחנן דלא קשה מידי דבסנטר העיר כשר טפי לפי שהוא ממלכות העיר אבל לשם מלכות אחרת אסור לגרש בו ובדיעבד הולד כשר ומשום דר"מ בעי מלכות חשובה קאמר אבל חכמים אומרים אפילו סנטר דגרע הויא מגורשת כיון דהוא מאותה מלכות ועדיף ממלכות אחרת ומה שאנו כותבין לבריאת עולם משום דהשתא ליכא שלום מלכות בכך שאפי' עובדי כוכבים אינם מונין [ב] לשנות מלכים אבל בימי חכמים היו רגילין למנות לשנות מלכים כדאמרינן בגט פשוט (ב"ב דף קסד:) מנהגה של אומה זו מלך שנה מונין לו שתים פי' שהיו כותבין כן בשטרותיהן לכבוד המלך לומר מלך הרבה והרב ר' יוסף פי' דעכשיו אין המלכות מקפדת ולהכי לא כתבינן לשנות מלכים תדע דהא ר"מ מודה דכתבו לשם איסטנדרא כשר משום דאין מלכות מקפדת ור"ת מפרש דלאו אשלום מלכות קאי זו דברי ר"מ אלא אהיה במזרח וכתב במערב אבל לשום מלכות אחרת מותר לגרש בו לכתחילה לרבנן ולא פליג אדרב יהודה דלעיל ומגורשת היינו שתתגרש בו לכתחילה קאמר אפי' נכתב לשם סנטר דזילא בהו מילתא וכל שכן השתא שמותר לכתוב לבריאת עולם דלא זילא בהו מילתא כלל דלא מתקנאים בזה וקיי"ל כחכמים ואע"ג דסתם לן תנא כר' מאיר מ"מ מדקאמר לעיל ומשום שלום מלכות הולד ממזר אין ר"מ לטעמיה כו' וכן בפ"ק (לעיל ה:) משום דלא אמר בפני נכתב ובפני נחתם יוציא והולד ממזר ומשני אין ר"מ לטעמיה כו' משמע דלית הלכתא כוותיה והשתא אתי שפיר דקאמר דיקא נמי דמודים חכמים לר"מ בשינה שמו ושמה מדלא ערבינהו בהדי היה במזרח כו' דדמיא ליה ומיהו קשה לפירוש רבינו תם דלקמן בפרק בתרא (דף פו.) פריך אההיא דשלשה גיטין פסולין ותו ליכא והא איכא שלש מלכות התם הולד ממזר הכא הולד כשר הניחא לר"מ אלא לרבנן מאי איכא למימר אלמא משמע דשלש מלכות דווקא דיעבד הולד כשר לרבנן אבל לכתחילה אסור לגרש בו [ט] ורבינו תם גרים לקמן וכן נמצא בפי' רבינו חננאל והא איכא [ט] שלום מלכות וכו' ולא פריך משלום מלכות אלא מגבה שאחריה דהיה במזרח וכתב במערב: **נישאו אין זינו לא לימא תיהוי תיובתא דרב המנונא.** פירש בקונטרס דנישאו גזרינן שמא יאמרו חלץ זה ונשא זה וגירש זה ונמצא זה מחזיר חלוצתו אבל זינו דפריצותא בעלמא הוא לא חשדי לה בחלוצה וקשה לר"י דמאי קאמר בסמוך דמיחלפא באשה שהלך בעלה למדינת הים כיון דהך גזירה גופה שייכא בה דלשון מיחלפא משמע דהכא לא שייכא ההיא גזירה ועוד לאיכא דאמרי נישאו וה"ה לזינו מאי ס"ד כיון דההיא גזירה דמיחלפא באשה שהלך בעלה כו' לא שייכא אלא בנישאו ועוד אמאי לא דייק נמי הש"ס בהאשה רבה (יבמות דף צב.) גבי אמרו לה מת בעליך וניסת ניסת אין זינתה לא כדדייק הכא ואור"י דאי שומרת יבם שזינתה מותרת לייבם דלא כרב המנונא בניסת נמי לא גזרי' בה שמא יאמרו חלץ זה ונשא זה ונמצא מחזיר חלוצתו כיון דזינתה במזיד לא מיתסרא דהכי אמרינן בהאשה רבה (שם דף צד.) גבי מי [ה]שהלך אשתו למדינת הים דלאשה שהלך בעלה למדינת הים אסור להחזירה משום דבמזיד מיתסרא בשוגג נמי גזרו בה רבנן שמא יאמרו גירש זה ונשאה זה [ג] והכי פירושו נישאו אין מדלא נקט זינו דהוה משמע תרווייהו ונקט נישאו שמע מינה נישאו דוקא אבל זינו לא משום דמיחלפא באשה שהלך וכו' אבל בגופה לא שייכא הך גזירה כיון דבמזיד לא מיתסרא [ד] ומשני נישאו והוא הדין לזינו וכיון דזינתה אסורה ליבם כדרב המנונא בניסאת נמי גזרינן בה שמא יאמרו חלץ זה וניסאת איכא דאמרי ניסאת והוא הדין לזינו השתא לא מסתבר טעמא דמיחלפא כו' [ה] ולהכי קאמר לימא מסייע ליה לרב המנונא דאי בזינו שריא בניסאת נמי ליכא למיגזר בה בגופה [ו] ודחי אף ע"ג דליכא למיגזר בה מכל מקום מיחלפא באשה שהלך כו' [ז] וה"ה דהוי מצי למידחי הא מני ר"ע היא דמשוי חייבי לאוין כערוה ורב המנונא אליבא דרבנן קאמר כדדחי ליה בסוטה בפ"ב (דף יח:) [ח] אלא עדיפא מיניה קא דחי שאין צריך להעמידה כר"ע ואפי' הכי ליכא סייעתא לרב המנונא מיהו מצא רבינו יהודה בתוספתא (פ"ו ה"ח) דקתני על מתניתין דברי ר"מ שאמר משום ר' עקיבא דמשמע דכרבנן לא מתוקמא מתניתין לפי זה חולקת על הש"ס שלנו: [ט] **כתב גט לאיש ושובר לאשה.** ליכא למידק מהכא דכותבין שובר [ט] דהיכא דלא אפשר [י] ולאי כותבין כדאמר בהכותב (כתובות פט:):

לא

כתובות פט ע"א ד"ה ש"מ, עיי"ש. [י]. כגון במקום שאין כותבין כתובה וגובות על פי עדים ויש לחוש לשמא תלך לב"ד אחר ותביא עדים אחרים ותגבה פעם שניה. רש"י כתובות טז ע"ב ד"ה כיון דלא אפשר.

עין משפט נר מצוה

מה א מיי' פ"ו מהל' יבום הלכה כג סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סימן קעג סעיף יג:
מו ב מיי' שם פ"ב הל' כ סמג לאוין פג טוש"ע אה"ע סימן קעג סעיף ג:
מז ג מיי' פ"ו מהלכות גירושין הלכה יא סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קנד:

גליון הש"ס

גמ' לישנא מעליא נקט. עי' כתובות דף יג ע"א וש"נ: תוס' ד"ה זו דברי ר"מ וכו' ור"ת גריס לקמן וכו'. כעין זה כתב ר"ת בשבועות דף מא ע"ב תד"ה מאן דמתני ושם דף ט ע"ב תד"ה כדאמר וכוה כתבו תוס' נזיר דף נד ע"ב ד"ה תא שמע וכן כתבו תוספות שבת דף קכג ע"א ד"ה אסוכי וברכות דף מה ע"א תד"ה ג' שאכלו ובמעילה דף יג ע"ב תוספות ד"ה חלב מוקדשין:

פסקי רי"ד

היתה בת ישראל נשואה לכהן מן הכהונה פי' דחשבינן לה זונה וכן בת כהן מן התרומה ובת לוי מן המעשרות משום קנסא: מתני' אחיו של זה וכו' פי' חולצין דהא אשת אחיו היא ולא מיבמין משום קנסא או משום גזירה דהויא לה גרושת אחיו ושמא יאמרו גירש זה ונשא זה והויא לה גרושת אחיו. ואין יורשין של זה וכו' זו היא כתובת בנין דכרין הכי מפרש לה ביבמות (צא.) אמר רב הונא אמר רב זו דברי ר"מ אבל חכמים אומרים הולד כשר. פי' בולד ממזר פליגי רבנן דלא משוו ליה ממזר ומותר בישראלית אבל בתצא מזה ומזה לא פליגי רבנן דהכי אמרי' בפירקין דלקמן (פו.) דבשלום מלכות לרבנן תצא ולא פליגי רבנן אלא שהולד כשר: ומודים חכמים לר"מ בשינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה שתצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה מפני שהוא פסול תורה: אמר רב אשי אף אנן תנינא שינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה הא מאן קתני לה אילימא ר' מאיר ניערבינהו וניתננהו אלא לאו ש"מ רבנן היא ש"מ: מתני' כל העריות שאמרו צרותיהן מותרות הלכך הצרות נשאו ונמצאו אלו איילונית תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה: הכונס את יבמתו והלכה צרתה ונשאת לאחר ונמצאת זו איילונית תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה. פי' כל העריות שאמרו צרותיהן מותרות אלו ט"ו עריות שאמרו חכמים שצרותיהן מותרות לינשא לשוק בלא חליצה כשמתו בעליהן בלא בנים אם הלכו הצרות האלו ונשאו לשוק ונמצאו העריות איילונית ואיגלי מילתא שהיו קדושי המת בהן בטעות ונמצאו שלא היו אלו צרותיהן ולא

מסורת הש"ס

[א]) בכת"י ובראשונים איתא, לרבא, [ב]) סוטה יח: יבמות פא לב: לה. נו., [ג]) [לעיל עו: וש"נ], [ד]) רש"י כתב בשם הרשב"א וה"ה נתארסה, [ה]) ברש"י שבריף איתא: בהדי הך דלשם מלכות, [ו]) עי' רש"ל וש"ל, [ז]) צ"ל והא איכא לשום מלכות וכו' ולא פריך מלשום מלכות. רש"ל, [ח]) צ"ל שהלכה. רש"ש, [ט]) [שייך לעיל ע"א במשנה].

מוסף רש"י

סנטר בר מחווניתא. עבד הממונה להגיד ולהודיע תחומי השדות של מי זה ושל מי זה והוא עבד לשר העיר ואי אפשר לעיר בלא אותו עבד, ורבינו חננאל פירש סנטר הוא שומר כרמי לשון נוטרה את הכרמים. (רשב"ם ב"ב סח.). **שומרת יבם שזינתה.** כשהיא שומרת יבם, **אסורה ליבמה.** כאשה שזינתה תחת בעלה שאסורה לבעלה (סוטה יח: וכעי"ז יבמות פא.). **לישנא מעליא נקט.** שמצוה ודרך נקיי הדעת לספר בלשון נקיה (פסחים ג.).

מוסף תוספות

א. אבל רב קאמר אבל חכמים אומרים הולד כשר משמע אבל לינשא לכתחילה אסורה. הרא"ש סי' ט'. ב. בשטרות. הרא"ש שם. ג. [אבל] אחות אשה דבמזיד לא אסירא דאורייתא בשוגג נמי לא גזרו בה רבנן. דלא החמירו חכמים לגזור משום הך חששא בשוגג אלא היכא דבמזיד בזנות מיתסרא מן התורה בשכיבה זו, והלכך הכי נמי ביבמה הואיל דבמזיד לא מיתסרא ליבם מן התורה למאי דלית לן השתא דרב המנונא, בשוגג לא שייך למיגזר בה. רשב"א. ד. ולהכי דייק לימא תהוי תיובתא דרב המנונא דאמר אסורה ליבמה מן התורה כשזינתה, דא"כ היה ראוי לאסור כאן בין בזנות ובין בנישואין. רשב"א. ה. דמשום איחלופי אין לנו לאסורה כיון דמשום לתא דידה אין לנו לאסור. רשב"א. ו. אלא ודאי לאו דוקא נקט נישאו דה"ה לזינו, וטעמא משום דמן התורה במזיד אסירה כרב המנונא והלכך גזרו בשוגג. רשב"א. ז. ומיהו בהאשה שהלך בעלה למדה"י גופה הכא בלאו טעמא דאיחלופי איכא למיסר, ולהכי לא קשיא ליה לתלמודא בהאשה רבה נשאת אין זינתה לא דהתם ודאי לא הוצרך לשנות זנות דפשיטא דאין חילוק בין נשאת לזינתה אלא בכל ענין גזרו לאסור בשוגג כיון דבמזיד מיתסרא מן התורה. רשב"א, ועיין מהרש"א. ח. דלדידהו הוא דאיצטריך לאשמועינן דאסורה [בשומרת יבם שזינתה]. דאילו לר"ע פשיטא דלדידיה כאשת איש גמורה ואסורה. רבינו קרשקש. ט. ותיקשי למ"ד התם דאין כותבין. תוס'

רבינו חננאל

פטורים העריות האלו מן החליצה תצא מזה ומזה פי' מהבעל שנישאת לו ומיבם וכל הדרכים האלו בה: וכן הכונס את יבמתו ונפטרה צרתה בביאתה כדאמרן בית א' הוא בונה ולא שתים ונמצאת זו שנתיבמה איילונית ואין יבומיה יבומין שהרי לא היתה אשת המת ונמצאת שלא נפטרה צרתה ונשאת לשוק בלא חליצה תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה: גרסי' בהאשה רבה (יבמות צב.) ת"ר זו דברי ר' עקיבא דאמר יש ממזר מחייבי לאוין אבל חכ"א אין ממזר מיבמה: אמר רב המנונא שומרת יבם שזינתה אסורה ליבמה ואמרינן בשלהי פ"ב דסוטה (יח:) אמרי במערבא אין הלכה כרב המנונא: מתני' כתב הסופר וטעה ונתן גט לאשה ושובר לאיש ונתנו זה לזה ולאחר זמן הרי גט יוצא מיד האיש ושובר מיד האשה תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה ר' אלעזר אומר אם לאלתר יצא הרי זה גט ואם לאחר זמן אינו גט שלא כל הימנו מן הראשון לאבד זכותו של שני פי' אלה הם דברי הבעל המערער שאומר כי הסופר טעה ונתן הגט שהיה צריך ליתן לו נתנו לאשה והשובר שהיה צריך לתת לאשה נתן לו וכשנתנו זה לזה נמצא שאני נתתי לאשתי השובר והיא נתנה לי הגט וסברתי לגרש את אשתי בגט וגרשתיה בשובר והרי רגלים לדבר שהשובר יוצא מתחת יד האשה והגט מתחת יד האיש ת"ק סבר חיישינן לדברי הבעל ואם נשאת תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה: ור' אלעזר סבר אם לאלתר יצא זה הספק לפנינו חיישינן ואינו גט אבל אם לאחר זמן יצא הרי זה גט שלא כל הימנו מן בעל הראשון וכו' אלא אמרינן קנוניא עשה עם האשה והיא נתנה לו הגט כדי לאוסרה על השני הלכך לא מהמנינן ליה: היכי דמי לאלתר והיכי דמי לאחר זמן אמר רב יהודה אמר שמואל כל זמן שיושבין זהו לאלתר עמדו זהו לאחר זמן ורב אדא בר אהבה אומר לא נשאת זהו

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

זכות הראויה לשני: **מתני'** כתב לגרש את אשתו ונמלך ב"ש אומרים פסלה מן הכהונה וב"ה אומרים [א]אע"פ שנתנו לה על תנאי ולא נעשה התנאי לא פסלה מן הכהונה: **גמ'** שלח ליה רב יוסף בריה דרב מנשה מדויל לשמואל ילמדנו רבינו יצא עליו קול איש פלוני כהן כתב גט לאשתו ויושבת תחתיו ומשמשתו מהו שלח ליה תצא והדבר צריך בדיקה מאי היא אילימא דאי מבטלינן קלא או לא מבטלינן [א]והא נהרדעא אתריה דשמואל היא [ב]ובנהרדעא לא מבטלי קלא אלא דאי קרו לנתינה כתיבה וכי קרו לנתינה כתיבה לכתיבה גופה מי לא קרו לה כתיבה [ב]אין דאי מיגליא מילתא דקרו לנתינה כתיבה דלמא נתן קאמרי תצא [ג]והא"ר אשי [ג]כל קלא דבתר נישואין לא חיישינן ליה מאי תצא נמי תצא [ד]משני א"כ אתה מוציא לעז על בניו של ראשון כיון דמשני הוא דמפקינן לה ומראשון לא מפקינן לה אתי למימר סמוך למיתה גרשה אמר רבב"ח א"ר יוחנן משום רבי יהודה בר אילעי בא וראה שלא כדורות הראשונים דורות האחרונים דורות הראשוני' ב"ש דורות האחרונים רבי דוסא [ד]דתניא [ה]שבוייה אוכלת בתרומה דברי ר' דוסא א"ר דוסא וכי מה עשה לה ערבי זה מפני שמיעך לה בין דדיה פסלה מן הכהונה [ו]ואמר רבב"ח א"ר יוחנן משום ר' יהודה בר אילעי בא וראה שלא כדורות הראשונים דורות האחרונים דורות הראשונים מכניסין פירותיהן דרך טרקסמון כדי לחייבן במעשר דורות האחרונים מכניסין פירותיהן דרך גגות ודרך קרפיפות [ה]כדי לפוטרן מן המעשר [ז]דאמר רבי ינאי אין הטבל מתחייב במעשר עד שיראה פני הבית שנאמר [1]בערתי הקדש מן הבית ורבי יוחנן אמר [ו]אפילו חצר קובעת שנאמר [2]ואכלו בשעריך ושבעו: **מתני'** [ח]המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי ב"ש אומרים אינה צריכה הימנו גט שני ובה"א [ז]צריכה הימנו גט שני אימתי בזמן שנתגרשה מן הנשואין ומודים בנתגרשה מן האירוסין שאינה צריכה הימנו גט שני מפני שאין לבו גס בה: **גמ'** [ט]אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מחלוקת בשראוה שנבעלה

דב"ש

רש"י

זכות הראויה. משילאתה מלפני העדים בחזקת מגורשת זכתה לינשא לשני: **איש פלוני כהן.** מעשה בא לפניו שכתב כהן לגרש את אשתו וילא קול בעיר על כך שכתב לה גט: **מהו.** מי מפקינן לה מיניה משום קלא שלא יאמרו גירשה והחזירה ונמלא כהן מחזיר גרושתו: **תלא.** מפני הקול אבל הדבר לריך בדיקה קודם שנוליאנה ממנו: **דאי מבטלינן קלא.** אם נוכל לשתק בני העיר ולהוליאה מן הקול הזה לא תלא מבעלה: **ובנהרדעא לא מבטלי קלא.** לא היו נוהגין דייני העיר לשתקם מפני החשד שלא יוליאו קול שמחזיקים ידי עוברי עבירה דהכי אמרינן בהמגרש[י] בסורא מבטלי קלא בנהרדעא לא מבטלי קלא: **דאי קרו לנתינה כתיבה.** אם רגילין בעיר לקרות לנתינה כתיבה הוי קול שהרי אומרי' שכתב לה והאי כתב נתן הוא דהא קרו לנתינה כתיבה. ואי לא קרו לנתינה כתיבה אין זה קול ולא יחשדוהו במחזיר גרושתו שהרי לא ילא קול שנתן אלא שכתב ופרכינן נהי נמי דקרו לנתינה כתיבה אמאי מפקינן לה בהכי וכי לכתיבה גופה מי לא קרו לה כתיבה ומאן לימא לן דהאי כתב דקא אמרי נתן הוא דלמא כתיבה בעלמא הוא: ומשנינן **אי מיגליא מילתא.** שרגילין בני העיר לקרות לנתינה כתיבה אע"ג דלכתיבה לחודא נמי קרו כתיבה מחמרינן למיחש לקלא ואמרינן כתב ונתן קאמרי ותלא מפני חשד הקול: **כל קלא דבתר נשואין כו'.** אע"פ ששנינו בהמגרש[יא] דחיישינן לקלא דתנן ילא שמה בעיר מקודשת לפלוני מקודשת ואסורה לינשא לאחר עד שיתן לה אותו פלוני גט ה"מ כשילא הקול קודם שתנשא לאחר אבל ילא לאחר נשואין לא חיישי' ליה וזו נשואה ועומדת לכהן זה הרי ימים ושנים ומפני שילא עליה קול גירושין נוליאנה מתחתיו הא קלא דבתר נשואין הוא: **מאי תלא נמי תלא משני.** אם מת כהן זה ונשאה כהן אחר תלא שהרי ילא עליה קול גרושה זה כמה שנים. ופרכינן והרי אתה מוליא לעז על בניו של ראשון לומר חללים הם שהרי הוליאוה מן השני שבדקו אחר הדברים ונמלאו אמת: **אתי למימר סמוך למיתה גרשה.** הראשון לפיכך חכמים מוליאים אותה מן השני ולא אתי לאחזוקי קלא קמא בהכי הואיל ומראשון לא אפקוה ואין לעז: **ב"ש.** שהיו מחמירים בקדושת יוחסין שאוסרין אותה לכהונה מפני כתיבת הגט: **שמיעך לה.** ששחק עמה לא חיישינן שמא בא עליה: **דרך טרקסמון.** דרך הכבושה מחוץ ליכנס לפנים. ודומה לי שהוא לשון יוני כמו טרקסין (יומא דף נא:): **כדי לחייבו במעשר.** דקיימא לן אין הטבל מתחייב במעשר עד שיראה פני הבית. ודעייל ליה דרך שער לאפוקי דרך חלרות ודרך גגות דלא ויליף מואכלו בשעריך[יב] בב"מ בהשוכר (פח.): **מתני' לריכה גט שני.** מפ' בגמ': **לבו גס בה.** פריוו"ך בלע"ז: **גמ' בשראוה שנבעלה.** ב"ש סברי אדם עושה בעילתו בעילת זנות וכל כמה דלא אמר הריני בועל לשם קדושין לא אמרינן לשם קדושין בעל:

מה

תוספות

[יג]**לא כל הימנו לאבד זכותו של שני.** ואם תאמר לרב אדא בר אהבה דמוקי לה בכניסת מה שפירש בקונטרס משום חששא דקנויה מה קנויה שייך דכיון דנישאת לשני לא מצי להחזירה דתלא מזה ומזה וי"ל דפעמים דאין הבעל שם על לבו שאסור להחזירה ועושה קנויה: **ובנהרדעא לא מבטלי קלא.** אפילו ע"י עדים והא דאמרינן בחזקת הבתים (ב"ב דף לב.) ובפ' שני דכתובות (דף כו: ושם) גבי מעלין לכהונה על פי עד אחד דמבטלין קלא התם משום דנפסל מתרומה לעולם אבל משום דנאסרה לבעלה משום גרושה אין לבטלו א"נ שאני התם דלתרומה דרבנן אין לחוש אי מבטלי קלא: **דורות אחרונים ר' דוסא.** אע"ג דבאלו נערות (כתובות דף לו:) קאמר ר' יוחנן רבי יהודה ור' דוסא אמרו דבר אחד [א] והכא קאמר ר"י גופיה [ב] בא וראה שלא כדורות כו' גם על עלמו היה קורא תגר אי נמי לאו דבר אחד ממש קאמר שלא היה מיקל כמו ר' דוסא ובכמה מקומות אמרינן אמרו דבר אחד אע"פ שאינן שוין: **וכי מה עשה לה ערבי זה.** לרבותא נקט דאפילו ערביים ששטופין בזימה כדאמרינן בפ"ב דקדושין (דף מט:) י' קבין זנות ירדו לעולם ט' נטלו ערביים ואחת לכל העולם אפ"ה ליכא למיחש: **טרקסמון.** לשון שער כמו טרוקו גלי (ברכות דף כח.) ובערוך[יד] פי' טרקסמון מין ירק דבמסניו' חשיב ירק ששמו טרקסמון רולה לומר דרך שמכניסין ירק שפטור ממעשר ואין נראה דא"כ הל"ל ירק סתם ועוד ל"ע במשניות אם ירק טרקסמון פטור אפילו מדרבנן: **דרך גגות כדי לפוטרן מן המעשר.** היינו דווקא אכילת עראי אבל אכילת קבע אסורה [ג] כדאמר רבי אושעיא (פסחים דף ט.) מערים אדם על תבואתו ומכניסה במוץ שלה כדי שתהא בהמתו אוכלת ופטורה מן המעשר [ד] ואכילת בהמה אכילת עראי [ה] הוא כדתנן (פאה פ"א מ"ו) מאכילין לבהמה ולחיה ולעוף עד שיתמרח בכרי: **ורבי יוחנן אמר אפילו חצר קובעת.** וא"ת ור' ינאי היכי פליג עליה והא כמה תנאי אית להו דחלר קובעת כההוא דמייתי בפ' יולא דופן (נדה מז:) אי זו היא חלר שקובעת למעשר רבי ישמעאל אומר שהכלים נשמרים לתוכה כו' וכן (ביצה לה.) היה אוכל באשכול ונכנס מגינה לחלר ר"א אומר יגמור ור' יהושע אומר לא יגמור [ו] וי"ל דרבי ינאי מוקי להו מדרבנן אבל מה"ת לריך שיראה פני הבית אבל אין לתרץ דהא דחלר קובעת היינו דבעינן שיבא דרך חלר לבית אבל חלר לבד אינה קובעת אפי' מדרבנן דההוא דהיה אוכל באשכול משמע דחלר קובעת בלא בית [ז] וכן בכמה משניו' ועוד הקשה ה"ר אלחנן דההוא בסוף פ' יולא דופן (נדה דף מז:) מסיים בה הכי ר' יהודה אומר שתי חלרות זו לפני' מזו הפנימי' חייבת והחילונה פטורה ואי לריך להביא לבית פשיטא דלעולם לא יתחייב עד שיכנים דרך פנימית כי דרך חילונה לבדה לא יוכל לבא:

בית

עין משפט נר מצוה

מח א מיי' פ"ח מהל' גירושין הלכה א סמג עשין נ טור ש"ע אה"ע סימן קמג סעיף א וסימן ו סעיף א:

מט ב טוש"ע אה"ע סי' ו סעיף ד:

נ ג מיי' פ"י שם הלכה כ [ופי"ז מהל' איסורי ביאה הי"ט] סמג שם טוש"ע אה"ע סימן מו סעיף ח וסימן ו סעיף ג:

נא ד מיי' פי"ז מהל' איסורי ביאה הלכה יט טוש"ע אה"ע סימן ו סעיף ג:

ה [מיי' פ"ג מהל' מעשר ה"ד ופ"ד שם ה"א שו"ע יו"ד סי' שלא סעיף פג]:

נב ו מיי' פ"ג מהל' מעשר הלכה ג ופ"ד הלכה ז סמג עשין קלה טוש"ע י"ד סימן שלא סעיף פג:

נג ז מיי' פ"י מהלכות גירושין הלכה יח סמג עשין נ טור ש"ע אה"ע סימן קמט סע"א:

מסורת הש"ס

א) [לקמן פט:], ב) שם, ג) יבמות נב. לקמן פח: [פט:], ד) [רישא דמילתא איתא במשנה עדיות פ"ג מ"ו אבל הך דאמר ר' דוסא וכי מה עשה לה ליתא שם ולכך שפיר גרסי' דתניא], ה) כתובות לו: [עדיות פ"ג מ"ו], ו) ברכות לה:, ז) ג"ז שם וב"מ פז:, ח) קדושין סה. עדיות פ"ד מ"ז [תוספתא לעדיות פ"ב ע"ש ודמכילתין פ"ו ע"ש], ט) לעיל עג:, י) [לקמן פט.], יא) לקמן פח:, יב) [דברים כו], יג) שייך לעיל פ:, יד) [ער' טרכסמון],

תורה אור השלם

1. וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת וְגַם נְתַתִּיו לַלֵּוִי וְלַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה כְּכָל מִצְוָתְךָ אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי לֹא עָבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ וְלֹא שָׁכָחְתִּי: דברים כו יג

2. כִּי תְכַלֶּה לַעְשֵׂר אֶת כָּל מַעְשַׂר תְּבוּאָתְךָ בַּשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁת שְׁנַת הַמַּעֲשֵׂר וְנָתַתָּה לַלֵּוִי לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה וְאָכְלוּ בִשְׁעָרֶיךָ וְשָׂבֵעוּ: דברים כו יב

לעזי רש"י

פריוו"ץ [פריבי"ץ]. מגיר, מורגל.

מוסף תוספות

א. דרבי יהודה נמי אמר דשבויה שנשבית הרי היא בקדושתה. רבינו קרשקש. ב. דר' יהודה סתמא מאי ניהו ר' יהודה בר אלעאי. חידושי הר"ן, וכעי"ז ברבינו קרשקש. ג. מדרבנן. רש"י ברכות לה ע"ב. ד. משמע אבל הוא עצמו אסור. תוס' פסחים שם. ה. [ד]כל אכילת בהמה לא גזרו עליה משום אכילת קבע. רש"י פסחים שם. ו. אבל להתחיל לכו"ע אסור ומשמע שבחצר אסור אע"פ שלא נכנס לבית. תוס' ב"מ פח. ד"ה עד. ז. מדנקט ונכנס לחצר. תוס' ב"מ שם, ועיין עוד בפירוש ר"ש לפ"ג דמעשרות משנה ה מש"כ בזה עוד, וכן על המשך דבריהם שכאן.

פסקי רי"ד

לאלתר ואם נשאת זהו לאחר זמן תנן לא כל הימנו מן הראשון **לאבד זכותו של שני** בשלמא לרב אדא בר אהבה היינו דקתני שני אלא לשמואל מאי שני זכות הראויה לשני שמשיצאת מלפני העדים בחזקת מגורשת זכתה להנשא לשני ומדקמפרשי אמוראי למילתא דרבי אלעזר ש"מ דהלכתא כותיה ומסתמא [הלכתא] כותיה דרב אדא בר אהבה דדיקא מתניתין כותיה ופירוקא דשמואל שינויא היא ואשינויא לא סמכינן: **מתני' כתב לגרש את אשתו ונמלך בש"א פסלה מן הכהונה ובה"א אע"פ שנתנו לה על תנאי ולא נעשה התנאי לא פסלה מן הכהונה:** שלח ליה רב יוסף בריה דרב מנשיא לשמואל ילמדנו רבינו יצא עליו קול איש פלוני כהן כתב גט לאשתו והרי היא יושבת תחתיו ומשמשתו מהו שלח ליה תצא והדבר צריך בדיקה מאי צריך בדיקה דאי מיגליא מילתא דקרי אינשי מתא לנתינה כתיבה דלמא כתב ונתן קאמרי **והאמר רב (שמואל) [אשי] כל קלא דבתר נישואין לא חיישינן ליה.** פי' ואע"ג דאמרינן בפירקין דלקמן (פח:) דחיישי' לקלא ה"מ קלא דקמי נישואין כדתנן (שם) יצא שמה בעיר מקודשת הרי זו מקודשת ואסורה לינשא עד שיתן לה אותו פלוני גט אבל לאחר נשואין וזו נשואה ועומדת היא והיכי אמר תצא ומהדר מאי תצא דאמר שמואל משני שאם מת כהן זה ונשאה כהן אחר תצא שהרי יצא עליה קול גרושה זה כמה שנים ופרכינן והרי אתה מוציא לעז על בניו של ראשון שיאמרו חללים הם שהרי הוציאוה מן השני מפני שבדקו אחר הדברים ונמצאו אמת ומהדר כיון דמפקת לה משני ולא מפקת לה מראשון אתו למימר סמוך למיתה גירשה הראשון ולפיכך הוציאוה מן השני ולא אתי לאחזוקי קלא קמא הואיל ולא אפיקנה מראשון: **מתני' המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי בש"א אינה צריכה ממנו גט שני ובה"א צריכה ממנו גט שני אימתי בזמן שנתגרשה מן הנשואין ומודים בנתגרשה מן האירוסין שאינה צריכה ממנו גט שני מפני שאין לבו גס בה: כנסה בגט קרח תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה: גט קרח הכל משלימים עליו דברי בן ננס ר' עקיבא אומר אין משלימים עליו אלא קרובי' הראויין להעיד במקום אחר: איזהו גט קרח**

מוסף רש"י

כל קלא דבתר נישואין. כל קול שיצא על האשה משנישאת ולא יצא עליה קול קודם נשואין, לא חיישינן ליה. כגון אם נישאת לכהן ויצא עליה קול שהיתה זונה או גרושה לא מפקינן לה מיניה אלא בעדות ברורה וזו נשואה ועומדת היא (לקמן פח: ובעי"ז יבמות צב.) או: ניסת היום ואח"כ יצא קול שהיום היא נתקדשה לאחר קודם נישואין, לא חיישינן ליה לאוסרה על בעלה ולא להצריכה גט מבעל הקול, שאם אתה מצריכה גט נמצאת אוסרה על זה דמחזקת לקלא ונמצא זה בועל אשת איש וקיימא לן כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבועל (לקמן פט:). **שבויה.** בת כהן, **אוכלת בתרומה.** ולא מחזקינן לה בחזקת בעולה לפסול לה המחללה בביאתו (כתובות לו:). **מפני שמיעך לה.** כלומר אין נוהגין בהן הפקר לאונסן בבעילה אלא לשחק עמהן. רבנן פליגי אדרבי דוסא ואמרו יש שבויה אוכלת ויש שאינה אוכלת, כיצד האשה שאמרה נשביתי וטהורה אני אוכלת ואם יש עדים שנשבית והיא אומרת טהורה אני אינה אוכלת, במס' עדיות (שם). **דרך טרקסמון.** דרך שערי החצר והבית (ברכות לה:). **אין הטבל.** אפילו מירחו בכרי בשדה (ב"מ פז:) **מתחייב במעשר.** מן התורה, אבל אכילת קבע אסור לאכול מדרבנן (ברכות לה:). **עד שיראה פני הבית.** פתח כניסה ויציאה (שם) שיכנס דרך הפתח שהוא פני הבית ולא דרך גגות וקרפיפות (ב"מ פח.). **שנאמר ואכלו בשעריך.** ונתת ללוי וגו' משעה שנכנס לשעריך (שם). **ולנה עמו בפונדקי.** אפילו לאחר זמן (קדושין סה.). **מחלוקת.** ב"ש וב"ה במגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי, דמצרכי לה ב"ה גט שני, **בשראוה שנבעלה.** אבל לא ראוה לא חיישינן (לעיל עג:).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

עין משפט
נר מצוה

נד א מיי' פ"י מהלכות גירושין הלכה יז סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קמט סעיף א:
נה ב מיי' שם הלכה יח טור ש"ע שם סעיף ב:

מוסף רש"י

אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות. ובעל לשם קדושין (כתובות עג.). הן הן עדי יחוד והן הן עדי ביאה. משראוה שנתייחדה עמו אין צריך להעיד על הביאה, דכיון דלבו גס בה מחזקינן אותו בחזקת שבא עליה לשם קדושין (קדושין סה:). הלכה כסתם משנה. רבי הוא סידר המשנה וכשראה דברי חכם ויישרו בעיניו שנאן סתם ולא הזכיר שם אומרו עליהן כדי שלא יהו שנויה מפי יחיד ונראין כאילו נשנו מפי המרובים ויעשו כמותן (ביצה ב:). אמוראי נינהו ואליבא דר' יוחנן. מר אמר כסתם משנה אמר ר' יוחנן ומר אמר כו' (מנחות נב:) דלא קייל ר' יוחנן למימר הלכה כסתם משנה, אלא היכא דסבירא ליה אמר בהדיא הלכה כמשנה זו, ואמורא אחרינא אמר משמיה דר' יוחנן הלכה כסתם משנה, והיכא דאיכא תרי סתמי דסתרי אהדדי, אי איכא טעמא לאלומי חדא מחברתה, כי ההיא דסנהדרין לאחד דיני ממונות (לד:) אזיל ר' יוחנן בתרה, ואי לא, מספקא ליה ולא קבע בהו הלכתא כחד מנייהו (חולין מג.). בגט קרח. בגט מקושר קמיירי כדאמר בב"ב (קס.) גט פשוט עדיו מתוכו, גט מקושר עדיו מאחוריו, כשהיה כופלו חותם העד על הכפל וחוזר וכופלו וחותם עד שני וכן שלישי, ואם היו קשריו מרובים מעדיו היינו גט קרח ופסול (יבמות צא:). גזירה משום כולכם. דתנן (לעיל סו.) אמר לעשרה כולכם כתבו גט לאשתי, אחד כותב וכולם חותמין ואי לא הוו חתמי כולהו הוי פסול דקפידא תליא, דלא שוויה גיטא אלא בהכי (לעיל י:).

הדרן עלך הזורק

פסקי רי"ד

כל שקשריו מרובים מעדיו. אוקימנא למתני' בשלא ראוה שנבעלה ובמאי פליגי כגון דאיכא עדי יחוד וליכא עדי ביאה ב"ה סברי אמרי' הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה ואין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ולשם קדושין בעל הלכך צריכה ממנו גט שני וב"ש סברי לא אמרי' הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה ומודים בנתגרשה מן האירוסין שאינה צריכה ממנו גט שני דכיון דאין לבו גס בה לא אמרי' הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה: כנסה בגט קרח וכו'. פי' דגט קרח מפרש בסיפא דמתני' אי זה גט קרח וכו' ובגט פשוט (ב"ב קס:) אמרי' דרבנן תקנו גט מקושר משום כהנים קפדנים שהיו קופדים עם נשותיהן וכותבין להן גט פתאום ומתחרטין לאחר זמן ואין יכולין להחזירן ותקינו להו גט מקושר שאינו נוח ליכתב ושמא בתוך כך מתפייס עם אשתו וחותמין עדיו מבחוץ כותב שיטה א' מבפנים וכורכה על שיטה חלקה ותופר ועד אחד חותם על הכרך מבחוץ וחוזר וכותב שיטה אחרת וכורכה על שיטה חלקה וחותם עד שני על הכרך מבחוץ וכן עד ג' ואם הרבה בו קשרים יותר מג' ויש שם קשר כרוך ואין עד חתום מאחריו זהו גט קרח ופסול: ואמרי' מ"ט דגט קרח גזירה משום כולכם. פי' דאמרינן מסתמא למנין קשריו היו עדיו מתחלה וחיישינן דלמא אמר להו כולכם חתומו והרי אחד לא חתום ותנן לעיל (סו:) כולכם חתומו א' כותב וכולן חותמין ולפיכך אם מת אחד מהן הרי הגט בטל וק' לי אמאי לא תניא לעיל גבי הנך דתנא בהו תצא מזה ומזה ואפסקה בכתב לגרש את אשתו ונמלך ובמגרש את אשתו ולנה עמו וכו': גט קרח הכל משלימין עליו פי' אפי' פסולין כגון עבד וגזלן דליתיה להשלמה זו אלא משום חששא בעלמא שמא כשיצא לאחר זמן בב"ד יפסלהו שיהו סבורים שהזמין הבעל עדיו למנין קשריו ולא חתמו בו כולן הלכך אפילו בפסולין משלימין אותו והשלמה זו אינה אלא מדעת הבעל שיצוה לו שיחתום בו דאי שלא מדעתו היאך רשאי זה לחתום ולהעיד עדות שקר תדע דהכי הוא מדאמרינן לקמן לא הכשירו בו אלא עד אחד קרוב בלבד אבל תרי לא דלמא אתו לקיומיה בשני קרובים וחד כשר ואי שלא מדעת הבעל משלימין אותו ניחוש דלמא איהו מקיים אפומיה דההוא כשר וקרוב שחתמו שלא מדעת הבעל ששניהם פסולין כיון שלא צוה להן הבעל וכן הם פסולין הכשרין כמו הקרובים כיון שעשו שלא מדעת הבעל אלא ודאי אין משלימין אלא מדעת הבעל: ר' עקיבא אומר אין משלימין וכו' פי' דוקא בקרוב משלימין אותו שאין עליו פסול אחר אלא קורבה אבל עבד וגזלן לא אמרינן: ור"ע עבד מ"ט לא לאו

מסורת הש"ס

א) [יבמות קז. כתובות עג.], ב) [תוספתא פ"ו ותוספתא דעדיות פ"ב ע"ש], ג) [קדושין סה:], ד) [שבת מו. וש"נ], ה) [יבמות טז: מנחות נב: חולין מג. ועמ"ש על הגליון נדה נו:], ו) [יבמות לא:], ז) לעיל י: [ועי' תוס' לקמן פב. ד"ה גזירה משום], ח) תוספתא ספ"ז ע"ש, ט) בר"ן איתא, עבד, י) מכאן עד תיבת אבל ליתא בדפו"ר ועי' מהר"ם שי"ף, יא) [שם ביבמות קז. בגמ' איתא וכתובה],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה בשלא וכו' והא דמצריכינן גט:

מוסף תוספות

א. שהיה מתחילה דרך נישואין. תוס' יבמות קז. ב. דגירשה ונתייחד עמה. תוס' יבמות שם. ג. דכיון דבתקנת חכמים נשא לאו בעילת זנות היא לו. רשב"א. ד. דתנא בהו תצא מזה ומזה, ואפסקה בכתב לגרש את אשתו ונמלך, ובמגרש את אשתו ולנה עמו וכו'. תוס' רי"ד. ה. דאמר כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין הולד ממזר. שיט"ק.

פסקי רי"ד (המשך)

דלמא אתו למימר עבד כשר לעדות קרוב נמי אתו למימר כשר לעדות אלא [עבד] היינו טעמא דלא דלמא אתו לאסוקיה ליוחסין גזלן דבר יוחסין הוא ליתכשר אלמה תאני קרוב אין גזלן לא אלא עבד היינו טעמא דלא דלמא אתו למימר שחרורי שחרריה גזלן נמי אתו למימר תשובה עבד אלא קרוב מאי איכא למימר כולי עלמא ידעי דקרוב הוא ואי ק' והרי כל טעמא בגט קרח לא הוי אלא משום גזירת כולכם ולעיל בהמביא (יח:) תנין אמרי' איתמר אמר לעשרה כתבו גט לאשתי אמר ר' יוחנן שנים משום עדים וכולן משום תנאי ור"ל אמר כולם משום עדים ומוקמינן פלוגתייהו דאמר להו כולכם ואיכא בינייהו כגון שנמצא א' מהן קרוב או פסול למ"ד משום תנאי כשר ואמרי' נמי התם מיחתם בתחלה קרוב או פסול אמרי לה כשר ואמרי לה פסול אלמא ע"כ לא פליגי אלא להחתימו (ולכתחלה) [בתחילה] אבל באמצע או בסוף לר' יוחנן הוא כשר וקי"ל ר"ל ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן בר מתלת ור' עקיבא לא מכשר אלא קרוב אבל פסול לא ואי חתם בו פסול א"ר עקיבא הולד ממזר כדאמרינן לקמן בהלכתין ור' יוחנן מתיר להחתים הפסול לכתחלה וקי"ל הלכה כר"ע מחביריו כ"ש דבן ננס תלמיד חבר הוה לר"ע כדאמרי' בשלהי פ' מי שמת יש לתרץ דהתם בעל הוא דקפיד ואמר חתמו בו כלכם הלכך אי מחתמי' ביה פסול לא נפיק מיניה חורביה לאכשורי בשאר עדיות דאנן לא הוה מחתמי' ליה אי לאו משום דבעל קפיד אבל בגט קרח שב"ד מורים לו להחתימו אם יורו לו ב"ד להחתים בו פסול אתו לאכשוריה בשאר עדיות ומשום הך גזירה אמרינן שאם חתם בו הולד ממזר: אמר רב אדא בר אהבה גט קרח קשריו שבעה ועדיו ששה ששה ועדיו ה' ה' ועדיו ד' ד' ועדיו ג' עד כאן מחלוקת בן ננס ור' עקיבא אבל קשריו ג' ועדיו ב' דברי הכל אין משלימין עליו אלא קרוב א"ל ר' זירא לרבה בר שילא מיכדי כל ג' במקושר כשנים בפשוט דמי מה התם קרוב לא אף הכא נמי קרוב לא א"ל אף לדידי קשיא ושאילתיה לרב המנונא ורב המנונא לרב אדא בר אהבה וא"ל הנח לג' במקושר דלאו דאורייתא: א"ר יוחנן לא הכשירו בו אלא עד אחד קרוב בלבד אבל תרי לא דלמא אתו לקיומיה בשני קרובים וחד כשר. פי' אם היה קרח בשני קשרים אין משלימין בו שני קרובים אלא א' קרוב וא' כשר ואפילו היו חתומים בו כבר ג' כשרים דלמא אתו לקיומיה היום ומחר אם יקרא עליו ערעור לפוסלו ויביאוהו לב"ד ואין העדים בפנינו ויבואו עדים מן השוק שיכירו שלשה מהחתימות האלו ויקיימוהו בכך ושמא לא יכירו אלא חתימת שני הקרובים וא' מן הכשרים וב"ד אינם יודעין שהן קרוביו ויקיימוהו. ואי ק' ובפשוט היכי מכשרי' שום קרוב כדאמרינן בגט פשוט (ב"ב קסב:) תניא היו חתומים בו ד' וה' עדים ונמצא א' קרוב או פסול תתקיים העדות בשאר ואמר חזקיה מילאהו בקרובים כשר וניחוש שמא יתקיים השטר ע"פ א' קרוב וא' כשר ובשלהי תוספ' דמסכתין (פ"ז ה"י) תניא גט שחתמו עליו ה' עדים ונמצאו שלשה הראשונים קרובים או פסולים תתקיים העדות בשאר נ"ל דלכתחלה אסור להחתים עד קרוב בגט פשוט דומיא כב' במקושר אבל אי איקרי וחתם לא פסלינן ליה אלא תתקיים העדות בשאר ומתניתא שחתמו בו תניא דיעבד וחזקיה נמי מילאהו קאמר דיעבד אבל הכא הכל משלימין עליו תנן לכתחלה ומשום הכי אמר רבי יוחנן לא הכשירו בו אלא עד אחד קרוב והוא הדין דאי איקרו וחתמו בו תרי לא פסלינן ליה.

בית שמאי סברי אדם בועל בעילת זנות. ואע"ג דביבמות פ' ב"ש (דף קז.) אמרי ב"ש דאין ממאנין אלא ארוסות ולא נשואות ומפרש רב יוסף ורבה טעמא דב"ש משום דאין אדם בועל בעילתו בעילת זנות ולהכי נשואות אין יכולות למאן דלאו אדעתא דהכי נסבה איכא למימר דהתם כיון שראינו שקידשה [א] ודאי אינו רוצה לבעול בעילתו בעילת זנות אבל הכא [ב] שלא ראינו הקדושין סברי דבועל בעילת זנות וב"ה סברי דלעולם אין אדם בועל בעילת זנות ואע"ג דלית להו התם אפילו נשואות ממאנות היינו משום דכיון שע"י קדושין [יא] ונשואין בא עליה לא חשיב ליה בעילת זנות [ג] כדאמרי' התם: **בגט קרח תצא מזה ומזה.** הא דלא תני לה בהדי הנהו דלעיל [ד] (עט:) אומר ה"ר יוסף דאיידי דתנא לעיל (פ.) כתב סופר גט כו' תנא כתב לגרש את אשתו והדר תנא המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי דהוי נמי פלוגתא דב"ש וב"ה כמו כתב לגרש כו' והדר תנא גט קרח: **וכל הדרכים האלו בה.** לקמן בפ' בתרא (דף פו.) מוקי לה כר"מ [ה] אבל לרבנן תלא והולד כשר:

דב"ש סברי אדם עושה בעילתו בעילת זנות וב"ה סברי [א]אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות אבל לא ראוה שנבעלה דברי הכל אינה צריכה הימנו גט שני תנן ומודים בנתגרשה מן האירוסין שאינה צריכה הימנו גט שני שאין לבו גס בה ואי בשראוה שנבעלה [א]מה לי מן האירוסין ומה לי מן הנשואין אלא מתני' בשלא ראוה שנבעלה ור' יוחנן דאמר כי האי תנא דתניא [ב]א"ר שמעון בן אלעזר לא נחלקו ב"ש וב"ה על שלא ראוה שנבעלה שאינה צריכה הימנו גט שני על מה נחלקו על שראוה שנבעלה שבש"א אדם עושה בעילתו בעילת זנות ובה"א אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ומתני' דאוקימנא בלא ראוה שנבעלה במאי פליגי [ג]דאיכא עדי יחוד וליכא עדי ביאה ב"ש סברי לא אמרי' הן הן עדי יחוד והן הן עדי ביאה וב"ה סברי [ב]אמרינן הן הן עדי יחוד והן הן עדי ביאה ומודים בנתגרשה מן האירוסין שאינה צריכה הימנו גט שני דכיון דאין לבו גס בה לא אמרינן הן הן עדי ביאה ומי אמר ר' יוחנן הכי והאמר רבי יוחנן [ד]הלכה כסתם משנה ואוקימנא למתניתין בשלא ראוה שנבעלה [ה]אמוראי נינהו ואליבא דרבי יוחנן:

מתני' [ו]כנסה בגט קרח תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה גט קרח הכל משלימין עליו דברי בן ננס ר"ע אומר אין משלימין עליו אלא קרובים הראויין להעיד במקום אחר ואיזהו גט קרח כל שקשריו מרובין מעדיו:

גמ' מ"ט דגט קרח [ז]גזירה משום כולכם: גט קרח הכל משלימין עליו: ור"ע עבד מאי טעמא לא דאתו למימר כשר לעדות קרוב נמי אתו למימר כשר לעדות אלא עבד היינו טעמא דדלמא אתו לאסוקיה ליוחסין גזלן דבר יוחסין הוא ליתכשר אלמה תנן ר"ע אומר אין משלימין עליו אלא קרובים הראויין להעיד במקום אחר קרוב אין גזלן לא אלא עבד היינו טעמא דאתו למימר שחרורי שחרריה גזלן נמי אתו למימר תשובה עבד קרוב מאי איכא למימר קרוב כולי עלמא ידעי דקרוב הוא: א"ר זירא אמר רבה בר שאילתא א"ר המנונא סבא א"ר אדא בר אהבה גט קרח קשריו שבעה ועדיו ששה ששה ועדיו חמשה חמשה ועדיו ארבעה ארבעה ועדיו שלשה עד כאן מחלוקת בן ננס ור"ע אבל קשריו שלשה ועדיו שנים דברי הכל אין משלימין עליו אלא קרוב א"ל רבי זירא לרבה בר שאילתא מכדי כל שלשה במקושר כשנים בפשוט דמי מה התם קרוב לא אף הכא נמי קרוב לא אמר ליה אף לדידי קשיא לי ושאילתיה לרב המנונא ורב המנונא לרב אדא בר אהבה וא"ל הנח לשלשה במקושר דלאו דאורייתא תניא נמי הכי [ח]גט קרח קשריו שבעה ועדיו ששה ששה ועדיו חמשה חמשה ועדיו ארבעה ארבעה ועדיו שלשה עד כאן מחלוקת בן ננס ורבי עקיבא השלים עליו עבד בן ננס אומר הולד כשר ורבי עקיבא אומר הולד ממזר אבל קשריו שלשה ועדיו שנים דברי הכל אין משלימין עליו אלא קרוב רב יוסף מתני כשר והתניא קרוב אמר רב פפא תני כשר אמר רבי יוחנן לא הוכשרו בו אלא עד אחד קרוב בלבד אבל תרי לא דלמא אתי לקיומי בתרי קרובים וחד כשר אמר רב אשי מתניתא נמי דיקא דקא

מה לי מן האירוסין. הא חזינן דבעל ואין אדם בועל את אשתו בזנות לב"ה: **בשלא ראוה שנבעלה.** והא (א) דמצרכינן גט שני משום דאמרי' כיון דלבו גס בה ודאי בעל ואין אדם בועל בעילת זנות ואיכא קדושין: **ומודים.** במן האירוסין דכל כמה דלא חזינן לא אמרינן בעל דהא לא גייסי אהדדי: **הן הן כו'.** כלומר כיון דראו שנתייחדו אין צריך עדות של ביאה גדול מזה ודאי אנן סהדי כיון דגייסי אהדדי לא פרשו זה מזה: **ומי אמר ר' יוחנן הכי.** כדלעיל דהיכא דלא ראוה שנבעלה לא בעי גט: **מתני' גט קרח.** מפרש בסיפא במתני' שקשריו מרובין מעדיו. בב"ב (דף קס:) אמרי' דתקון רבנן גט מקושר משום כהנים קפדנים שהיו כותבין גט פתאום לנשותיהן ומתחרטין לאחר זמן ואין יכולים להחזירן ותקנו להם גט מקושר שאינו נוח ליכתב מהרה שמא בתוך כך יתפייס וחותמין עדיו מבחוץ וכותב שיטה או שתים וכורכן על החלק ותופר ועד א' חותם על הכרך מבחוץ וחוזר וכותב שני שיטין או יותר מבפנים וכורכן על החלק וחותם עד שני על הכרך מבחוץ וכן עד שלישי. ואם יש קשר כרוך ואין עד חתום מאחוריו זה קרח ופסול כדמפרש בגמרא משום כולכם דמסתמא למנין קשריו היו עדיו מתחלה וחיישי' דלמא אמר להו כולכם חתומו והרי אחד שלא חתם: **הכל משלימין עליו.** ואפי' פסולין דליתא להא השלמה אלא משום חששא בעלמא שמא כשיצא לאחר זמן בבית דין יפסלוהו שיהו סבורים שהזמין הבעל עדיו למנין קשריו ולא חתמו בו כולם: **אלא קרוב שהוא ראוי להעיד.** בעדות אחרת שאין עליו פסול עדות אלא קורבה אבל (ט) גנב וגזלן לא וטעמא מפרש בגמ': **גמ' קרוב נמי אתו למימר כשר לעדות.** אלא מדמכשר בקרוב ש"מ בקיאי אינשי בהלכות עדות ולא אתו לאכשורי פסולים וקרובים: **לאסוקי ליוחסין.** דאמרי מדאחתמוהו בגיטא לאו עבד הוא ויהבי ליה בת ישראל: **אלא.** לעולם טעמא משום דאתי לאכשורי לעדות ודקשיא לך קרוב נמי לא דמי דעבד איכא למימר שחרורי שחרריה אפילו המכירים אותו שהוא עבד ובקיאין בהלכות עדות אתו לאכשוריה לעדות דאמרי מדאחתמוהו ש"מ שחרריה מריה וכן גזלן אתו למימר מדאחתמוהו ש"מ תשובה עבד: **אין משלימין עליו.** שלישי פסול אלא כשר או קרוב דגט מקושר צריך שלשה עדים כדאמרינן בפרק גט פשוט דרבנן תקון שמא בתוך כך שלא ימצא ג' עדים ינוח כעסו: **כל שלשה במקושר.** כיון דעיקרו בג': **כשנים בפשוט דמי.** ואמאי מכשרת קרוב: **גט קרח קשריו שבעה.** כלומר שקשריו שבעה כו': **עד כאן מחלוקת בן ננס ור"ע.** שאם השלים עבד כו': **הולד כשר** גרסי' בבן ננס: **רב יוסף מתני.** [י]במילתיה דר' זירא אמר רבה בר שאילתא אבל קשריו ג' ועדיו שנים אין משלימין עליו אלא כשר: **לא הוכשרו בו.** אם היה קרח דבשני קשרים אין משלימין בו שני קרובים אלא אחד קרוב ואחד כשר ואפילו היו חתומים בו כבר ג' כשרים: **דלמא אתי לקיומיה.** היום ולמחר אם יקרא עליו ערעור לפוסלו ויביאוהו לב"ד ואין העדים בפנינו ויבאו עדים מן השוק שיכירו שלש מן החתימות הללו ויקיימוהו בכך ושמא לא יכירו אלא חתימת שני הקרובים ואחד מן הכשרים ובית דין אינן יודעין שהן קרובים ויקיימוהו בעדות פסולה: **מתניתא נמי דיקא.** הך ברייתא דקתני קשריו שבעה ועדיו ששה או קשריו ששה ועדיו חמשה כו' לא אישתמיט ותנא בחד מינייהו שני קרחות כגון קשריו חמשה ועדיו שלשה שמע מינה לא פליגי בה דאפילו קרוב לא מיתכשר:
דקא

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

דקא מדלג ותני חד חד שמע מינה אמר אביי שמע מינה האי קרוב חתים אי בעי בין בתחילה בין באמצע בין בסוף ממאי מדלא קבע ליה מקום ושמע מינה מכל תלתא מקיימינן ולא בעינן רצופין דאי סלקא דעתך בעינן רצופין לקבע ליה מקום להאי קרוב בתחילה או באמצע או בסוף ולכשר ביה טובא כי אתו לקמיה א) דרבי אמי אמר ליה צא והשלים עליו עבד מן השוק:

הדרן עלך הזורק

המגרש את אשתו ואמר לה הרי את מותרת לכל אדם אלא לפלוני ר' אליעזר מתיר וחכמים א אוסרים כיצד יעשה ב יטלנו הימנה ויחזור ויתננו לה ב) ויאמר לה הרי את מותרת לכל אדם ג) ג כתבו בתוכו אע"פ שחזר ומחקו פסול: **גמ'** איבעיא להו האי אלא חוץ הוא או על מנת הוא חוץ הוא ובחוץ הוא דפליגי רבנן עליה דר' אליעזר דהא שייר לה בגט ג אבל בעל מנת מודו ליה מידי דהוה אכל תנאי דעלמא או דלמא על מנת הוא ובע"מ הוא דפליג ר' אליעזר אדרבנן ד) אבל בחוץ מודה דהא שייר לה בגט אמר רבינא ת"ש ה) ד כל הבתים מטמאין בנגעים אלא של עובדי כוכבים אי אמרת בשלמא חוץ הוא שפיר אלא אי אמרת על מנת הוא על מנת דלא מיטמו בתי עובדי כוכבים הוא דמיטמו בתי ישראל הא מיטמו בתי עובדי כוכבים לא מטמאי בתי ישראל ועוד בתי עובדי כוכבים מי מטמאי והתניא 1 ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם ארץ אחוזתכם מטמאה בנגעים ואין בתי עובדי כוכבים מטמאין בנגעים אלא ה שמע מינה חוץ הוא ש"מ מתני' דלא כי האי תנא דתניא אמר ר' יוסי בר' יהודה לא נחלקו רבי אליעזר וחכמים על המגרש את אשתו ואמר לה הרי את מותרת לכל אדם חוץ מפלוני שאינה מגורשת על מה נחלקו על המגרש אשתו ואמר לה הרי את מותרת לכל אדם על מנת שלא תנשאי לפלוני שר"א

רש"י

דקא מדלג ותני חד חד. שהולך ומחסר העדים מן הקשרים אחד אחד בכל דילוג ודילוג שמנה במשנתנו לא דילג אלא אחד במנין הקשרים: **שמע מינה האי קרוב חתים.** בין בתחילה קודם לכשרים בין באמצעו בין בסופו: **מדלא קבע ליה מקום.** לקרחה במתני': **ושמע מינה.** מדלא קבע מקום שמע מינה דכל גיטין ושטרות מקושרים היוצאין בבית דין להעיד על חתימת העדים לקיימו: **מכל תלתא.** סהדי דחתימי ביה שיכירו עדי השוק את חתימתן מקיימינן ליה לגיטא ואפילו הן מפוזרין כגון אם יש בו י' עדים ועדי השוק מכירין את כתב הראשון והשלישי והחמישי ולא בעינן שיכירו אותן שלשה רצופין: **דאי ס"ד בעינן רצופין.** אמאי לא הוכשרו בו אלא השלמת קרוב אחד ומשום דלמא אתי לקיומיה בשני קרובים וחד כשר כדאמרינן לעיל: **ליקבע ליה מקום.** להשלמת קרובים: **או בתחילה.** קודם לשנים הכשרים בכל שלשה ושלשה החתומין בו: **או באמצע.** כל ג' וג' חתומין יכשיר קרוב אחד כגון כשר וקרוב וכשר וחוזר וחותם כשר וקרוב וכשר וכן לעולם: **או בסוף.** כל ג' וג' יקבע מקומו: **ולכשר ביה.** קרובים טובא וליכא למיחש דלמא אתי לקיומיה בשני קרובים וחד כשר דהא לא משכחת שני קרובין בכל ג' רצופין שבו שאין לך בו שנים קרובים שלא יהא הפסק ב' כשרים ביניהם אלא מדלא אשכח תקנתא להשלמת שני קרובים בקביעות מקום שמע מינה לא בעינן רצופין הלכך חיישינן דלמא מקיים ליה בקרובין מפוזרין: **כי אתו לקמיה דר' אמי.** גט מקושר שלא הזמין לו עדים למנין קשריו והסופר והעדים בפניו ועדיין לא נמסר לה: **א"ל כו'.** כבן ננס: כן הוא עיקרה של סוגיא זו ולא שמעתיה כן אלא כביאורה בקונטרס מורי הזקן:

הדרן עלך הזורק גט

המגרש. ואמר לה. בשעת מסירה: **גמ' על מנת הוא.** על מנת שלא תנשאי לפלוני: **אבל בעל מנת מודו.** רבנן דבגט לא שייר שהתירה במסירת הגט לכל אדם אלא שהתנה עמה על מנת שלא תנשאי לזה ואין זה אלא כתנאי בעלמא: **אלא של עובדי כוכבים.** דכתיב אחוזתכם: הכא

תוספות

צא והשלם עליו עבד מן השוק. אומר ר"י דהך דהכא פליג אדחזקיה דאמר בפרק גט פשוט (ב"ב דף קסב:) מילאהו בקרובים כשר דמשמע דוקא קרובים כשרים למילוי ומעשה בא לפני רבינו משולם באחד שכתב גט א לאשתו והחתים עליו ב' עדים ואחר זמן החתים עליו ו) עד שלישי ב והכשירו מסברא דהא דאמרינן דאין עדי הגט חותמין זה בלא זה ג היינו בשנים או שזימן שלשה יחד שאין הגט יכול להיות בפחות אז יחתמו כולם זה בפני זה אבל כשהגט נגמר בשנים ולא היה אז דעתו להחתים יותר כשחזר והחתים שלישי אין נפסל בכך כיון שנגמר ע"י הראשונים ור"ת הביא ראיה מכאן דכשר דלישנא דלא והשלם עליו עבד מן השוק משמע שכבר חתמו הראשונים ולא היה צריך כי אם להשלים אלמא כיון שכבר הוכשר הגט ע"י הראשונים תו לא מיפסיל בהשלמת אחרים זה שלא בפני זה ומיהו בקונטרס פירש והסופר והעדים בפניו ועדיין לא נמסר משמע שסובר דבעינן זה בפני זה ומה שפירש ועדיין לא נמסר לה ד ר"ל שהעדים לא חתמו עדיין ולהכי לא נמסר לה וחותמין כולן זה ה בפני זה אך מה שפי' שהסופר בפניו בחנם פירש דמה לנו אם הלך לו הסופר וכן פירש הר' אלחנן דנראה לפוסלו דכיון שבא להחתים שלישי גילה בדעתו שלא יהא גט עד ז) שהחתים שלישי וחתימתו אין כלום כיון שלא חתמו זה בפני זה: לעיל פא: **גזירה משום כולכם.** פירש בקונטרס דמסתמא למנין קשריו היו עדיו מתחלה וחיישינן דלמא אמר להו כולכם חתומו והרי אחד מהם שלא חתם ותימה מאחר דפסלינן גט קרח משום כולכם מאותו טעם נפסל קרוב להחתים בתוכו כדאמרינן לעיל בפ' ב' (דף יח:) דאם אמר הבעל כולכם למ"ד ו משום עדים נמצא אחד מהן קרוב או פסול פסול הגט ויש לחלק דהכא במקושר דעדיו ג' הכשירו בו אחד קרוב ז ולעיל בפ"ב (שם ד"ה אמרי) האריכתי:

הדרן עלך הזורק גט

המגרש. אבל בעל מנת מודו ליה. לכאורה היה נראה דדוקא בעל מנת שלא תינשאי מודו דלא הוי שיור משום דהותרה אצלו בזנות אבל בעל מנת שלא תיבעלי ולא תינשאי הוי שיור כמו חוץ ולהכי נקט בברייתא בסמוך על מנת שלא תינשאי גרידא דבשלא תינשאי ולא תיבעלי מודה ר' אליעזר דהוי שיור כמו חוץ וכן משמע קצת דהא לקמן (פג.) פריך ארבי יוסי הגלילי דאמר היכן מצינו אסור לזה ומותר לזה במאי אי בעל מנת הרי הותרה אצלו בזנות אלא בחוץ ואי בעל מנת שלא תינשאי ולא תיבעלי קאמר רבי אליעזר נמי לא הוי שיורא מאי קאמר הרי הותרה אצלו בזנות ח ועוד למאי דמוקי לה בחוץ אדמקשה ר' יוסי הגלילי לרבי אליעזר מחוץ ליפרוך להו לרבנן דמודו בעל מנת שלא תינשאי ושלא תיבעלי דלא הותרה אצלו בזנות ט ומיהו נראה לר"י דאפילו בעל מנת שלא תינשאי ושלא תיבעלי מודו רבנן דלא הוי שיורא דכיון דאין אוסרה אלא בלשון תנאי הוי כאילו הותרה לכל י ולהכי לא מצי פריך מידי רבי יוסי הגלילי אדרבנן וכי קאמר אילימא בעל מנת הרי הותרה אצלו בזנות הוה מצי למיפרך שאפילו לא הותרה אצלו בזנות כגון על מנת שלא תינשאי ולא תיבעלי דהרי הותרה לכל כיון דלא אסרה אלא דרך תנאי אלא נקט קושיא פשוטה ע"מ שלא תינשאי גרידא הנזכר בברייתא יא דאל"כ אדמפליג בסמוך בין ע"מ לחוץ לפלוג בע"מ גופיה יב ועוד דקאמר או דלמא האי אלא ע"מ הוא כו' אף על גב דבאלא יג ח) אסיר נשואין ובעילה יד אפ"ה לא הוי שיור טו אף על גב דבחוץ ט) מודו להו טז ובסמוך דקאמר ומתניתין דאוקימנא בחוץ מאי טעמא דרבי אליעזר אבל לרבנן אפילו בעל מנת שלא תינשאי ולא תיבעלי אתי שפיר מידי דהוי אכל תנאים דעלמא:

אמר רבינא תא שמע כל הבתים כו'. ומלתנן בריש זבחים (דף ב.) כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשירין אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה לא הוה מצי לאיתויי ראיה דהתם לא שייך לא על מנת ולא חוץ ואותו אלא לא הוי אלא לשון רק או אבל: שרבי

מסורת הש"ס

א) [גי' הרא"ש דר' ינאי. וע"ש בקרבן נתנאל במאירי גרס דר' יוחנן.], ב) בכת"י נוסף: בפני שנים, ג) [ע' תוס' לקמן פד: ד"ה אם כתבו], ד) ס"ל מידי דהוה אכל תנאי דעלמא, ה) נגעים פי"ב מ"א, ו) בדפו"ר עוד, ובמרדכי עוד על שלישי יען שהיתה חתימתו ניכרת, ז) בר"ן ובמרדכי איתא: שיחתים, ח) בדפו"ר איתא אסר, ובמר"ם שי"ף איתא שמצא ספר מוגה וכתוב, דבאלא סברא דאסיר נשואין, ט) צ"ל מודה. רש"ש,

תורה אור השלם

1. כִּי תָבֹאוּ אֶל אֶרֶץ כְּנַעַן אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם לַאֲחֻזָּה וְנָתַתִּי נֶגַע צָרַעַת בְּבֵית אֶרֶץ אֲחֻזַּתְכֶם: ויקרא יד לד

מוסף תוספות

א. פשוט. הרא"ש בסימן יג, רשב"א. ב. שלא בפני העדים. רשב"א. ג. גזירה משום כולכם. הרא"ש שם. ד. אינו רוצה לומר שכבר חתמו העדים אלא שלא נמסר לה עדיין, דאינהו נמי בעי למיחתם בפניו, אלא. הר"ן על הרי"ף. ה. והוה ליה כאילו בטלו הבעל. רשב"א [ועיין בר"ן שעל הרי"ף]. ו. בר"ן על הרי"ף להיש לקיש דאמר דבאומר כולכם. ז. דכיון דבעיקר עדותו של מקושר מיתכשר ה[ג'] עדים הצריכין בו על אחד קרוב כשר דג' במקושר לאו דאורייתא כדאיתא בגמ' (לעיל פא:) אפילו אמר כולכם עדים לאו לצרף עדותן אמר כן ותהא עדותן בטלה אלא כך אמר שיחתמו הכשרים כדינן והקרוב כדינו. ר"ן שם. ח. נקט שלא תבעלי. ובאומר נמי שלא תבעלי. הרא"ש בסימן א', ותוס' הרא"ש. ט. אלא ודאי משמע דע"מ כי האי [גוונא] הרי הוא כחוץ, ומאן דפליג בחוץ בהאי [ע"מ] נמי פליג. רשב"א. י. אלא שהטיל עליה תנאי שלא תבעל לפלוני, ולא שייך לאקשויי היכן מצינו אסורה לזה ומותרת לזה. הרא"ש שם. יא. בין ע"מ דומיא דחוץ דהכא ע"מ דומיא דחוץ קאמר. רשב"א. יב. בין ע"מ שלא תינשאי לע"מ שלא תינשאי ולא תיבעלי לו. רשב"א. יג. דמתניתין אי ע"מ הוא. הר"ן. יד. דסתמא קאמר אלא לפלוני. הר"ן. טו. בהאי ע"מ. הר"ן. טז. ר"א לרבנן. הר"ן.

פסקי רי"ד

אמר אביי האי קרוב חתים בין בתחלה בין באמצע בין בסוף ממאי מדלא קא קבע ליה מקום. פי' וה"ה נמי בפשוט אם היו חתומים בו ד' וה' עדים ונמצא א' מהן קרוב או פסול תתקיים העדות בשאר ולא חיישינן לקרוב בכל היכא דאיתא חתום ואי ק' הא אמרן לעיל בהמביא (יח:) תנין מיחתם בתחילה קרוב או פסול אמרי לה כשר ואמרי לה פסול דאתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא יש לתרץ התם חתום קרוב תחילה ואין שם עדים אחרים והרואה סובר שעל הקרוב סומך אבל הכא כבר חתום הוא בכשרים ואינו חותם בקרוב אלא על הקשר קרח ויודעים שעל שאר העדים סומכין כדתרצינן התם א) גבי מילאהו בקרובים כשר: ושמעת מינה מכל תלתא מקיימינן ולא בעינן רצופים דאי ס"ד בעינן רצופים ליקבע ליה להאי קרוב מקום או בתחלה או באמצע או בסוף וליתכשרו ביה טובא פי' וה"ה לפשוט שהיו חתומים בו עדים הרבה מכל תרי מנייהו מקיימי ולא בעי' רצופים פי' שכך הם שנים בפשוט כמו ג' במקושר: **סליק פירקא**

המגרש את אשתו וא"ל הרי את מותרת לכל אדם אלא לפלוני ר' אליעזר מתיר וחכמים אוסרין כיצד יעשה יטלנו ממנה ויחזור ויתננו לה ויאמר לה הרי את מותרת לכל אדם ואם כתבו בתוכו אע"פ שחזר ומחקו פסול. פי' בעת שמסר לה הגט לא אמר לה הרי זה גיטך סתם אלא אמר לה הרי את מותרת לכל אדם אלא לפלוני: **כיצד יעשה וכו'.** פירוש שהגט לא נתבטל בכך ובכשרותו עומד אלא שהנתינה הראשונה לא היתה יפה ויטלנו ממנה ויחזור ויתננו לה ויאמר לה הרי את מותרת לכל אדם ודוקא יטלנו ממנה ויחזור ויתננו לה בכשרות אז היא מגורשת אבל אם לא נטלו ממנה וחזר ואמר לה הרי את מותרת לכל אדם אינו כלום דבעינן ונתן בידה ונתינה ראשונה כיון שהיתה בפסול כמאן דליתא דמיא הילכך בעינן נתינה בכשרות והאי דתני שיאמר לה בנתינה שניה הרי את מותרת לכל אדם לאו דוקא אלא אם אמר לה הרי זה גיטך סתם די לנו דכשאומר לה הרי זה גיטך סתם הכי משמע שתהא מותרת לכל אדם אלא מפני ששנה תחילה אלא לפלוני חזר ושנה הרי את מותרת לכל אדם ולאו דוקא אלא שאמר לה הרי זה גיטך סתם דיו דהאי דתנן לקמן (פה.) גופו של גט הרי את מותרת לכל אדם דוקא בכתיבת הגט מיירי לא שיהא צ"ל בעת המסירה דומיא דסיפא דקתני ר' יהודה אומר ודין דיהבי ליך מנאי שאין זה (מכבר) [מדבר] אלא שיכתבנו בגט לא שיאמר לו בפה כך. וכך הרי את מותרת לכל אדם דוקא בכתיבת הגט מיירי אבל במסירתו לה אינו צ"ל אלא

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"ח מהל' גירושין הלכה יז סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קלז סעיף א:

ב ב מיי' וסמג שם טוש"ע שם וסימן קמז סעיף ג:

ג ג מיי' שם הלכה טו סמג שם טוש"ע אה"ע סימן קלז סעיף א:

ד ד מיי' פי"ד מהל' טומאת צרעת הל' יא:

ה ה מיי' פ"ח מהל' גירושין הלכה טו סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קלז סעיף א:

פסקי רי"ד (המשך)

הרי זה גיטך סתם שבכתיבה מתגרשת האשה לא באמירה וכיון שהגט כתוב כהלכתו אומר לה הרי זה גיטך והיא מגורשת: איבעיא להו האי אלא חוץ הוא או ע"מ הוא חוץ הוא ובחוץ הוא דפליגי רבנן עליה דר' אליעזר דהא שייר ליה בגט אבל בע"מ מודו ליה מידי דהוה אכל תנאי דעלמא או דלמא ע"מ הוא ובע"מ הוא דפליג רבי אליעזר עלייהו דרבנן אבל בחוץ מודה להו דהא שייר ליה בגט אמר רבינא ת"ש כל הבתים מיטמאין בנגעים אלא של עובדי כוכבים אי אמרת בשלמא חוץ הוא שפיר אלא אי אמרת ע"מ הוא ע"מ דלא מיטמאו בתי עובדי כוכבים הוא דמיטמאו בתי ישראל הא בנטמאו בתי עובדי כוכבים לא מיטמאו בתי ישראל ותו בתי עובדי כוכבים מי מיטמאו והתניא ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם אמר רחמנא אחוזתכם מיטמא בנגעים ולא אחוזת הכנענים אלא לאו ש"מ חוץ הוא ש"מ ודוקא בחוץ פליגי רבנן אבל בע"מ מודו והכי נמי אמרינן לקמן (פד:) ת"ר כל התנאים פוסלים בגט דברי רבי וחכ"א כל שפוסל בפה פוסל בכתב וכל שאינו פוסל בפה אינו פוסל בכתב חוץ שפוסל בפה פוסל בכתב ע"מ שאינו פוסל בפה אינו פוסל בכתב וכתב רב ז"ל ואסיקנא בחוץ פליגי והלכה כחכמים אבל בע"מ תנאה הוי ולכשימות זה שנאסרה עליו הרי היא מותרת לכל אדם שהרי נתקיים התנאי ואינו נ"ל שאינה זקוקה להמתין עד שימות אותו פלוני שנאסרה עליו אלא מיד היא מותרת לינשא לכל אדם חוץ מאותו פלוני דהכי אמרינן לקמן (פג.) בהלכתא' ת"ר לאחר פטירתו של רבי אלעזר נכנסו ד' זקנים להשיב על דבריו ר' טרפון ורבי יוסי הגלילי ור' אלעזר בן עזריה ור' עקיבא נענה ר' טרפון ואמר הרי שהלכה זו ונשאת לאחיו של זה שנאסרה עליו ומת בלא בנים לא נמצא זה שהוא גורם לעקור דבר מן התורה ואי אמרת דאסורה להנשא לאחר כל זמן שזה שנאסרה עליו קיים היאך גורם לעקור דברי התורה והרי אסורה היא להנשא לכל אדם כ"ש לאחיו ואם עברה ונישאת לאחיו בעבירה נישאת לו שהרי עדיין לא נתקיים התנאי והיאך תהיה בת ייבום שלא היו נישואיו נישואין אלא ודאי מכאן מוכיח שמיד היא מותרת לינשא לכל אדם ולא חיישינן שמא תתאלמן או תתגרש ותנשא לזה ויתבטל הגט. תו אמרינן נענה ר' עקיבא הרי שהלכה זו ונשאת לא' מן השוק והיו לה בנים ונתאלמנה או נתגרשה ועברה ונשאת לזה שנאסרה עליו לא נמצא גט בטל ובניה ממזרים. ומוקמינן לה דרבי עקיבא סבר דבע"מ פליגי אלמא תפשוט מהכא דמאן דשרי בע"מ לא מזקקינן לה לאמתוני עד שימות אותו פלוני שנאסרה עליו ותו דפריך עליה רבא ואמר אי הכי בכולהו תנאי דעלמא לא תינסיב דדלמא לא מקיימא תנאה ונמצא גט בטל ובניה ממזרים מכאן מוכיח דקים ליה לרבא דבכל תנאים דעלמא מתירין אותה לינשא מיד ולקמן (כג.) נמי בהרי זה גיטך על מנת שלא תשתי יין כל ימי חיי פלוני הרי זה כריתות. פי' המורה הרי זה כריתות מיד והיא תקיים התנאי וכ"כ גם בעל ה"ג כל ימי חיי וחיי פלוני הרי זה כריתות ומקיים תנאיה וכ"ת לכי מיית איהו למה לה גיטא [אלא ודאי ש"מ] דכל תנאה דבידה לקיימו אנן לאלתר שרינן לה ואמרינן לה קיים תנאך. **ואי ק'** היכי אמרינן דבכל תנאין דעלמא שרינן לה לאלתר והא אמרן לעיל (עד.) בפ' מי שאחזו תניא הרי זה גיטך ע"מ שתתני לי מאתים זוז ונקרע הגט או אבד הרי זו מגורשת ולאחר לא תנשא עד שתתן אלמא כל זמן דלא מיקיימה תנאה אסורה להנשא והכא היכי שרינן לה מיד. **תשובה** כל זמן שמתנה ואומר לה ע"מ שתעשי דבר פלוני תלה קיום הגט בעשיית המעשה שאם תעשה האשה אותו המעשה הגט קיים ואם לאו אינו קיים כגון שתתני מאתים זוז או שתניקי את בני או שתשמשי את אבא וכיוצא בהן בכל אלה עשיית מעשה האשה היא באה כדי לקיים הגט ומ"ה אין הגט קיים אלא בעשיית אותו המעשה שהרי הבעל תלה קיום הגט בעשיית אותו המעשה אבל כשאמר לה הרי זה גיטך על מנת שלא תנשאי לפלוני ע"מ שלא תשתי יין כל ימי חיי פלוני וכיוצא בהן שעשיית המעשה אינה באה לקיום הגט אלא לבטל הגט שאם תנשאי לו או תשתי יין נמצא גט בטל לא תלה הבעל קיום הגט בעשיית המעשה אלא הגט גט מיד ובלבד שתזהר האשה שלא תעשה אותו המעשה שיתבטל הגט בשבילו והילכך אע"פ שעשיית המעשה מבטלת הגט למפרע אפ"ה מתירין אותה להנשא מיד ולא חיישינן שמא

א) בדף יח: ד"ה אמר לה ע"ש ובתוס' ד"ה אמרי.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות